

// «Публічне управління: проблеми та перспективи» : матеріали Всеукраїнської науково-практичної конференції, м. Харків 28 жовтня 2016 р. – Харків: ТОВ «Константа», 2016. – С. 184-189.

13. Білоцький О. В. Модель посадової особи для органів місцевого самоврядування об'єднаних територіальних громад / О. В. Білоцький, О. В. Лютий, Р. В. Панасюк // «Організаційно-правові аспекти публічного управління в Україні : матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної Інтернет-конференції, 21 квітня, 2017 р. – Полтава: ПолтНТУ, 2017. – С. 69-70.

УДК 330.322.16 : 332.142.4

ІНІЦІАТИВА ПРОЗОРОСТІ ВИДОБУВНИХ ГАЛУЗЕЙ: СВІТОВИЙ ДОСВІД ТА ЗНАЧЕННЯ ДЛЯ УКРАЇНИ

Р. Т. Мацьків

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
e-mail: uv@nung.edu.ua*

Реформа децентралізації, яка активно впроваджується в Україні передбачає передачу повноважень та бюджетних надходжень від державних органів до органів місцевого самоврядування. Метою реформи місцевого самоврядування є, передусім, забезпечення його спроможності самостійно, за рахунок власних ресурсів, вирішувати питання місцевого значення. Йдеться про наділення територіальних громад більшими ресурсами та про мобілізацію їхніх внутрішніх резервів. В Україні є значна кількість регіонів, де здійснює видобування нафти і газу. Однак, один із найбільш вагомих податків, що сплачується видобувними компаніями на користь держави (рентна плата за користування надрами) сьогодні в повному обсязі зараховується до державного бюджету України. При цьому регіони, де безпосередньо ведеться видобуток корисних копалин, стикаються з низкою проблем, таких як порушення чи навіть руйнування транспортної інфраструктури, погіршення екологічного стану, проблеми водозабезпечення та багато інших, на вирішення яких не вистачає коштів.

Видобувна промисловість завжди була однією з основних галузей в економіці багатих на ресурси країн. Цей сектор становить не менше 20% доходів бюджету у країнах з низьким та нижче середнього рівнем доходів (у деяких країнах – близько 60% усіх бюджетних надходжень). З огляду на це, забезпечення прозорості у видобувних галузях набуває особливого значення в контексті досягнення підзвітності державних органів, високих стандартів урядування та стабільного економічного розвитку [1].

Ініціатива прозорості видобувних галузей (ІПВГ) є одним із механізмів досягнення вищезазначеної мети. Країни, які взяли на себе зобов'язання

імplementувати стандарт ППВГ, публікують звіти щодо платежів видобувних компаній на користь держави, а також платежів, які надійшли в державний бюджет. Таким чином, процес може контролюватися різними заінтересованими сторонами – державними органами, громадянським суспільством та представниками компаній [1].

Відповідно до стандарту Ініціативи, громадяни України мають доступ до інформації щодо податкових і неподаткових платежів видобувних компаній, що допомагає стежити за їх діяльністю та протидіяти виникненню можливостей для корупції в галузі. Разом з тим, це сприяє позитивному інвестиційному клімату, оскільки прозорість даного сектору економіки дозволяє інвесторам зменшувати їх ризики та бути впевненими у чітких правилах гри під час прийняття рішень про початок інвестицій.

Наразі стандарт ППВГ впроваджується у 51 країні світу. Незважаючи на різні фіскальні системи, багато країн з високим ресурсним потенціалом мають розвинені методи розподілу місцевих податкових надходжень, які переважно передбачають зниження рівня втручання уряду в розпорядження місцевими бюджетами і надання органам місцевого самоврядування можливостей використовувати рентну плату та інші надходження в найбільш ефективний спосіб – для задоволення потреб їх місцевих громад.

Для більшості країн, платежі від нафтового, газового та гірничого секторів все ще надходять до інституцій загальнонаціонального рівня, однак розподіляються назад на місця, де вони були здійснені, або у прилеглі райони. Проте, деякі країни передають частину з доходів від видобувних галузей у місцеві бюджети автоматично, використовуючи формули, які базуються на об'єктивних індикаторах, таких як кількість населення, об'єми бюджетних надходжень з території, рівень бідності чи географічне положення. Дані щодо цієї інформації були отримані завдяки ППВГ та національних звітів за цим стандартом.

Так наприклад, у Монголії більшість надходжень від гірничого та нафтового сектору централізовані, однак там також функціонують окремі фонди розвитку для кожного міста чи району. Недавно там було утворено Місцевий фонд розвитку (МФР), який отримує рентну плату від гірничодобувної галузі, а також плату за видачу ліцензій на видобуток від відповідних регіонів. Ще однією функцією фонду є спільна із представниками адміністративних одиниць відповідальність за прийняття рішень щодо розпорядження цими коштами [2].

У Казахстані податковими надходження з нафтогазового сектору розпоряджається Національний фонд, а податкові виплати від гірничої галузі контролюються з боку національних та місцевих державних установ без проходження особливих процедур [3].

Киргизстан також розподіляє фінансові надходження від видобувних галузей між національним та місцевим бюджетами. Однак, окрім звичайних податків від видобувної діяльності, місцеві органи влади також отримують пакети соціальної підтримки, а в окремих випадках компанії можуть надавати місцевим громадам додаткові компенсації, зокрема і грошові [4].

В Україні ж більшість податкових та неподаткових платежів, які здійснюють видобувні компанії, не мають чітко визначеного цільового спрямування та потрапляють в загальний фонд Зведеного бюджету та/або місцеві бюджети (за винятком єдиного соціального внеску). Відповідно до офіційної процедури, доходи Державного бюджету, такі як платежі за користування надрами повинні перераховуватися місцевим бюджетам на надання пільг і субсидій населенню.

Зрештою, кошти повертаються у видобувні регіони; проте, встановити відповідність між сплаченими компаніями платежами та сумою коштів, які отримують місцеві бюджети в кінцевому розрахунку, практично не можливо. Відповідно до звіту ІПВГ, іншим суттєвим недоліком інформації, отриманої від Державної фіскальної служби (ДФС), є те, що критерієм розподілу платежів між регіонами є місце реєстрації компанії, а не фактичний регіон ведення економічної діяльності.

Реформування фіскальної системи призвело до значного зростання доходів місцевих бюджетів. Проте, рента плата від видобутку нафти і газу завжди сплачувалася у Державний бюджет, так само як рентна плата за транспортування та ПДВ. У разі видобутку неуглеводневих корисних копалин, розподіл рентної плати відрізняється.

Доцільність впровадження і реалізації ІПВГ зростає у зв'язку з тим, що деякі місцеві ради у видобувних регіонах не змогли відслідкувати прямих вигод від видобувної галузі, аби забезпечити видатки на такі цілі як покращення інфраструктури або компенсації впливу на навколишнє середовище.

Такі тенденції вимагають необхідних заходів щодо поліпшення податкового режиму з точки зору управління доходами від нафтогазового сектора. Тому 20 грудня 2016 р. Верховною Радою України було прийнято Закон № 1793-VIII «Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо зарахування рентної плати за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату», відповідно до якого починаючи з 1 січня 2018 року 5% рентної плати за користування надрами для видобування нафти, природного газу та газового конденсату залишається у видобувних регіонах (з них по 2% зараховується до обласних та районних бюджетів, 1% – до бюджетів місцевого самоврядування та 3% до міст обласного значення та об'єднаних територіальних громад, де ведеться видобуток вуглеводнів) [5].

Для ефективною реалізації зазначеного закону формування та оприлюднення звіту ІПВГ є особливо актуальним, як показує світовий досвід. Завдяки звіту ІПВГ кожна особа може отримати вичерпну інформацію про податкові надходження, отримані бюджетом територіальної одиниці, де вона проживає. Відповідна ціль може бути досягнута шляхом прийняття важливого закону «Про розкриття інформації у видобувних галузях». Він покликаний примусити видобувні компанії розкривати інформацію про податкові платежі, які вони платять в бюджети різних рівнів, у розрізі їх проектів.

Список використаних джерел:

1. Mongolia EITI report 2015 [Електронний ресурс] / Текст. – Режим доступу: https://eiti.org/sites/default/files/documents/2017.01_mongolia_eiti_report_2015_english.pdf.
2. Звіт ІПВГ України за 2014-2015 рр. [Електронний ресурс] / Текст. – Режим доступу: https://www.ukrnafta.com/data/Page_Documents/UAЕІТІ_2014-2015_Report_UKR_final.pdf
3. The 10th National Report On the Implementation of the EITI in the Republic Kazakhstan for 2014 [Електронний ресурс] / Текст. – Режим доступу до ресурсу: https://eiti.org/sites/default/files/documents/2014_kazakhstan_eiti_report.pdf
4. Kyrgyzstan EITI report 2013-2014. [Електронний ресурс] / Текст. – Режим доступу до ресурсу: <https://eiti.org/document/20132014-kyrgyz-republic-eiti-report>
5. Спільне багатство: кращі практики видобувних країн – Уроки для України. [Електронний ресурс] / Текст. – Режим доступу до ресурсу: http://dixigroup.org/storage/files/2017-03-07/web_layout_brochure_effectively_manage_resources_dixi_eiti_2017_ukr.pdf

УДК 332.146

РОЗВИТОК ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ЯК ПРОГРЕСИВНОГО МІСТА У ПЛАНІ РОЗБУДОВИ МІСТА ТА ЖИТЛОВИХ КОМПЛЕКСІВ

Х. В. Обельницька, І. Р. Попадинець, Т. І. Гуйдаш

*Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
e-mail: mik_ineu@ukr.net*

В умовах світової фінансової та економічної кризи надзвичайної актуальності набуває дослідження умов формування та забезпечення стійкого функціонування будівельної галузі, насамперед житлового будівництва, адже пошкваллення будівництва в будь-якій країні загально визнано найбільш виразним показником зростання національної економіки в цілому. Будівельна галузь є інфраструктурою, що тягне за собою ланцюг розвитку багатьох інших галузей народного господарства[1].